

ВПЛИВ ДИСЦИПЛІН ОБРАЗОТВОРЧОГО ЦИКЛУ НА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

А *Теоретично обґрунтовано вплив дисциплін образотворчого циклу на формування педагогічної творчості майбутніх учителів початкової школи. Розглянуті особливості впровадження системи методичної підготовки у процесі викладання образотворчих дисциплін, а також вплив навчальних занять і методики вивчення дисциплін образотворчого циклу, педагогічної практики з художньо-творчого спрямування на формування та розвиток педагогічної творчості у майбутніх учителів початкової школи.*

Ключові слова: дисципліни образотворчого циклу, педагогічна творчість, методична підготовка, майбутні вчителі початкової школи.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства система освіти потребує нових підходів у підготовці творчих фахівців педагогічної освіти. Розвиток творчої особистості студента педагогічного ВНЗ є однією із важливих завдань підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності, вирішення якого потребує моделювання нових освітніх систем, у т. ч. педагогічних та образотворчих, оскільки мистецтво є одним з універсальних засобів розвитку і виховання індивідуальної, неповторної, творчої особистості. Особливого значення набуває проблема розвитку педагогічної творчості у майбутніх вчителів початкової школи в процесі вивчення дисциплін образотворчого циклу.

Про необхідність участі творчих учителів у реформуванні сучасної освіти, її цілеспрямований розвиток та створення умов для вчительського професійного вдосконалення і творчості проголошується у нормативних документах про освіту Міністерства освіти і науки України (Закон України «Про освіту», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Національна доктрина становлення вітчизняної освіти) [1–4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку творчої особистості багатогранна й неоднозначна, про що свідчить значна кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених психологів (І. Бех, Д. Богоявленська, Л. Виготський, Є. Ільїн, В. Кузін, А. Маслоу, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Роменець, С. Рубінштейн та ін.), педагогів (В. Бутенко, І. Зязюн, О. Коберник, В. Кузь, Б. Неменський, О. Олексюк, І. Осадченко, Г. Падалка, Н. Побірченко, О. Рудницька, С. Сисоєва та ін.), мистецтвознавців (М. Волков, С. Данієль та ін.). У працях сучасних учених-дослідників знайшли відображення різні аспекти проблеми розвитку творчої особистості, а саме: художня обдарованість та здібності у галузі образотворчого мистецтва (О. Ковальов, Н. Левітов та ін.), розвиток творчих здібностей студентів вищих навчальних закладів (Л. Бичкова, А. Мелік-Пашаєв, М. Пічкур, Г. Сотська, М. Стась, В. Щер-

біна та ін.), формування педагогічної творчості у процесі навчання декоративно-прикладного мистецтва (О. Смірнова та ін.).

Значний внесок у розвиток методики викладання образотворчих дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів зробили відомі вчені-методисти: Є. Антонович, Г. Беда, М. Волков, В. Зінченко, С. Коновець, В. Кузін, М. Ростовцев, Г. Смірнов, Н. Сокольнікова, О. Терентьев, Г. Шегаль, Є. Шорохов, Н. Штанічева та ін.

Метою статті є виявити й теоретично обґрунтувати вплив дисциплін образотворчого циклу на формування педагогічної творчості у майбутніх учителів початкової школи.

Вклад основного матеріалу дослідження. Підготовка майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах – складний процес, який вимагає постійного вдосконалення навчально-теоретичної бази, пошуку й впровадження ефективних методик і новітніх технологій навчання. Майбутні вчителі початкової школи мають володіти не лише ґрунтовними знаннями й уміннями з базових дисциплін, а й володіти навичками проведення тематичних уроків, творчих заходів, майстер-класів, де активно залучається художня діяльність, вокал, театр, хореографія та музичні інструменти з метою створення творчого налаштування у здобутті знань молодшими поколіннями, і, як наслідок, – формування кваліфікованого фахівця-професіонала, розвитку творчої особистості студента, його спрямованості на творче ставлення до своєї майбутньої професії.

Сьогодні для ефективного професійного становлення майбутніх учителів початкової освіти важливо відповідно до сучасних вимог систематично, ґрунтовно й ефективно здійснювати його професійну підготовку передусім з метою подальшої результативної передачі школярам тих знань, умінь, навичок та досвіду, якими він володіє.

До важливих чинників, які сприяють активному формуванню педагогічної творчості у майбутніх вчителів початкової школи, належить зміст навчання, факультативні заняття з образотворчих

дисциплін, а також педагогічна практика художньо-творчого спрямування, що засновані на матеріалі художньої творчості, якій властиві простота, послідовність і різнобічність у вивченні.

Дисципліни образотворчого циклу мають плавно та поетапно впроваджуватися в освітній процес й тим самим розвивати творчу особистість студента. Вважаємо, що дисципліни образотворчого циклу є однією зі складових у освітньому процесі педагогічного ВНЗ при формуванні, розвитку та саморозвитку педагогічної творчості особистості майбутнього вчителя початкової школи та мають на меті: виховання всебічно розвиненої особистості на основі гуманізму, моральності та творчої активності. Отже, фахова підготовка методами впровадження дисциплін образотворчого циклу сприяє формуванню і розвитку педагогічної творчості майбутніх учителів початкової школи у таких напрямках як:

- художньо-естетична освіта як чинник інтелектуального вдосконалення розкриттю творчого потенціалу майбутніх учителів початкової школи;
- формування й розвиток особистості в контексті національної культури, виховування справжніх патріотів країни;
- формування й розвиток естетичних потреб і смаків усіх вікових груп;
- виявлення художньо обдарованих дітей і молоді;
- підготовка творчих кадрів до професійної педагогічної діяльності [8].

Аналізуючи умови розвитку педагогічної творчості у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, зробимо наступні висновки: ефективність професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи буде залежати від того, наскільки глибоко відбудеться взаємозв'язок педагогічної й художньо-творчої діяльності в самій системі професійної підготовки. Доцільно наголосити, що розроблення та широке впровадження системи методичної підготовки у професійно-педагогічній діяльності майбутніх учителів початкової школи сприяє конструктивному вирішенню проблем удосконалення їх педагогічної майстерності та творчому розвитку.

Система методичної підготовки включає наступні складові:

- оволодіння методикою навчання образотворчого мистецтва у навчальних закладах різних типів;
- методична діяльність майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення дисциплін образотворчого циклу (на уроках, позакласних заняттях, виховних заходах з образотворчого мистецтва та у власній творчій діяльності);
- широке застосування інноваційних методів навчання у процесі педагогічної практики;
- творча педагогічна діяльність майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки у педагогічному ВНЗ;
- здійснення образотворчої діяльності під час практики у ЗНЗ (пізнавальна, практична, колективна, творча).

У сучасних умовах оновлення національної системи освіти творчий розвиток майбутнього

вчителя початкової школи є необхідним як для педагогів і їх численних учнів, так і для суспільства у цілому. Методика вивчення образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки в педагогічному ВНЗ сприяє високому рівню їхнього творчого розвитку, професійної компетентності та педагогічної майстерності, оскільки:

а) творчо розвинена особистість учителя початкової школи може відігравати визначальну роль у підвищенні рівня творчого розвитку, мистецької освіченості та формуванні загальної й естетичної культури підрастаючого покоління;

б) змістовне наповнення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи потребує розвитку за рахунок спрямованості на педагогічну творчість, опанування теоретичних і практичних умінь педагогічної діяльності та методики навчання образотворчого мистецтва;

в) педагогічна творчість учителів початкової школи у процесі професійної підготовки у ВНЗ має базуватися як на загальній психолого-педагогічній основі, так і на специфіці образотворчих дисциплін – на усвідомленому набутті педагогічної майстерності й креативності та навичок і вмій щодо творчої самореалізації у професійно-педагогічній діяльності.

Підготовка вчителя початкової школи у системі вищої освіти має бути зорієнтована на активний пошук інноваційних форм, методів, що сприяють не тільки формуванню педагогічної творчості у майбутніх учителів початкової школи, а й формуванню здатності до емоційно-чуттєвого сприйняття оточуючого середовища засобами образотворчого мистецтва [5].

Безумовно, треба відмітити, що в сучасних умовах освітнього процесу ефективними є інноваційні педагогічні технології навчання, застосування яких є істотним підґрунтям для розвитку педагогічної творчості у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Запровадження інноваційних педагогічних технологій у системі вивчення дисциплін образотворчого циклу та під час педагогічної практики відкривають нові можливості освітнього процесу педагогічних ВНЗ. Урахування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей особистості, під час застосування інноваційних технологій навчання, в максимальній мірі забезпечить високий інтелектуальний і творчий рівень кожного студента.

Сучасні вимоги до підготовки майбутніх учителів початкової школи потребують готовності особистості студента до формування та розвитку не тільки фахових знань відповідного змісту, форм і методів засвоєння знань із професійних дисциплін, а й закріплення сформованих знань у педагогічній практиці. Педагогічна творчість, майстерність і креативність майбутніх вчителів початкових класів демонструється під час проходження педагогічної практики на базі ЗНЗ у підготовці та проведенні уроків, виховних занять і заходів, так, студенти академії є постійними організаторами свят творчо-педагогічного спрямування, серед яких «Зимові свята чарівного королівства творчості», «В гості до мешканців

королівства творчості», творчі тематичні зустрічі школярів із видатними художниками та скульпторами Харківщини, а також презентуються у активних творчих досягненнях студентів, зокрема у виставковій діяльності. Щорічно на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради проводяться виставки дипломних і курсових робіт випускників, художньо-творчі виставки робіт студентів, серед яких виставки: авторської фотографії «Барви Харківщини», стіннівок і вітальних листівок до свят Дня учителя, Нового року та Різдва Христового, 8 Березня, академічного живопису «Творчість молодих», декоративно-прикладного мистецтва тощо.

Прагнення майбутніх учителів початкової школи до творчості та розкриття їх творчого потенціалу в різних видах художньо-творчої діяльності є основою формування цілісної творчої особистості, творчий розвиток особистості є дієвим шляхом до її самовдосконалення, самоактуалізації та самореалізації.

Висновки з описаного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, аналіз чинників і складників системи творчої методичної підготовки, напрямів упровадження дисциплін образотворчого циклу у фахову підготовку та методики навчання образотворчого мистецтва дав можливість розглянути можливість формування педагогічної творчості майбутніх

учителів початкової школи у процесі вивчення образотворчих дисциплін.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти, актуальним залишається *подальший пошук* ефективних засобів впливу на розвиток педагогічної творчості студентів – майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення дисциплін образотворчого циклу під час навчання. Одним із головних завдань професійно-педагогічної підготовки студентів є розвиток креативної індивідуальності та виховання творчої культури й практичних умінь – необхідних складників творчого, різнобічного, ерудованого висококваліфікованого спеціаліста.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» [Текст] зі змінами від 01.07.2014 р. // Освіта України. Нормативно-правові документи. – Київ : 2014. – С. 1–3, 19.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) // Освіта. – 1993. – С. 1–2.
3. Національна доктрина розвитку освіти: затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002 // Освіта України. – 2002. – С. 1–4.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року – Київ : 2013. – С. 3–4.
5. Мистецтво у розвитку особистості : [моногр.] / за ред., передмова та післямова Н. Г. Нічкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
6. Отич, О. Мистецька освіта як складова система неперервної професійної освіти / О. Отич // Професійна освіта: педагогіка і психологія / за ред. І. Зязюна, Н. Нічкало, Т. Левицького, Ю. Вільш. – Київ : Ченстохова, 2003. – С. 170.
7. Рудницька, О. П. Педагогіка мистецтва: пошуки, перспективи / О. П. Рудницька // Професійна освіта: педагогіка і психологія / за ред. І. Зязюна, Н. Нічкало. – Вип. II. – Київ : Ченстохова. – 2000. – С. 237–239.
8. Харківська, А. А. Theory and methods of educational management – № 3 (14). – 2014. – Режим доступу : <http://umo.edu.ua/katalogh-vidani/electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-management-edition-3-14-2014>.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу : 20.12.2015

Гурьева Я. В. Влияние дисциплин изобразительного цикла на формирование педагогического творчества будущих учителей начальной школы.

Ⓐ Теоретически обосновано влияние дисциплин изобразительного цикла на формирование педагогического творчества будущих учителей начальной школы. Рассмотрены особенности внедрения системы методической подготовки в процессе преподавания изобразительных дисциплин, а также влияние учебных занятий и методики изучения дисциплин изобразительного цикла, педагогической практики по художественно-творческому направлению на формирование и развитие педагогического творчества у будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: дисциплины изобразительного цикла, педагогическое творчество, методическая подготовка, будущие учителя начальной школы.

Hurieva Ya.V. The influence of fine cycle disciplines on the formation of primary school teachers' pedagogical creativity.

Ⓢ In the article the influence of fine cycle disciplines on the formation of primary school teachers' pedagogical creativity is theoretically grounded. The introduction features of the methodological training in Fine disciplines teaching, and the impact of studies and methods of studying of fine cycle disciplines, pedagogical practice of artistic and creative direction on the formation and development of future primary school teachers' pedagogical creativity are highlighted.

Key words: fine cycle disciplines, pedagogical creativity, methodological training, future teachers of primary school.